

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ
ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

*Випуск наукового збірника присвячений 450-річчю
Пересопницького Євангелія*

Наукові записки РДГУ

Випуск 22

Рівне – 2011

ББК 63.3(4Укр)
А–43
УДК 94(477)

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 22. – Рівне: РДГУ, 2011. – 324 с.

Збірник містить результати наукових пошуків з актуальних проблем української та світової історії, виголошені на III Міжнародній науковій конференції молодих науковців, аспірантів, здобувачів 7-8 грудня 2011 року (Рівне, РДГУ, історико-соціологічний факультет).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:

Постоловський Руслан Михайлович, кандидат історичних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук (м. Рівне).

Заступник головного редактора:

Шелюк Людмила Олександрівна, кандидат історичних наук, професор (м. Рівне).

Науковий редактор:

Троян Сергій Станіславович, доктор історичних наук, професор (м. Рівне).

Відповідальний редактор:

Шеретюк Валерій Миколайович, кандидат історичних наук, доцент (м. Рівне).

Члени редколегії:

Жилюк Сергій Іванович, доктор історичних наук, професор (м. Остріг).

Киридон Алла Миколаївна, доктор історичних наук, професор (м. Київ).

Степанков Валерій Степанович, доктор історичних наук, професор (м. Кам'янець-Подільський).

Стоколос Надія Георгіївна, доктор історичних наук, професор (м. Рівне).

Фісанов Володимир Петрович, доктор історичних наук, професор (м. Чернівці).

Чухліб Тарас Васильович, доктор історичних наук (м. Київ).

Швецова-Водка Галина Миколаївна, доктор історичних наук, професор (м. Рівне).

Шугасва Людмила Михайлівна, доктор філософських наук, професор (м. Рівне).

Згідно постанови президії ВАК України часопис «Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії» визнано фаховим виданням у галузі історичних наук

*Друкується за рішенням Вченої Ради Рівненського державного гуманітарного університету,
протокол № 4 від 25 листопада 2011 р.*

Свідотство про державну реєстрацію: серія КВ № 15857-4329Р від 12.10.2009 р.

Адреса редакції: 33027, м. Рівне, вул. Остафова 29,
історико-соціологічний факультет РДГУ

договору спричинить за собою розширення військових замовлень для вітчизняного військово-промислового комплексу.

У результаті перед Верховною Радою Республіки Білорусь було поставлене питання про подальшу військову орієнтацію республіки — НАТО або Росія. 9 квітня 1993 р. Верховна Рада 188 голосами проти 32 проголосувала за приєднання до Договору про колективну безпеку країн СНД. Основними причинами, що послужили виборі такої політики, були наступні:

- перебудова сфер впливу у світі після краху СРСР залишає Білорусь без гарантії, що її суспільство буде стабільно розвиватися;
- розрив тісного зв'язку білорусько-російського військово-промислового комплексу міг значно погіршити економічну ситуацію в республіці;
- Білорусь знаходилася в надійній системі захисту протягом останніх 70 років і руйнувати її було б безглуздо;
- Білорусь не може розвивати самостійно військову науку; дві військові академії Білорусі не можуть забезпечити потреби у підготовці військових кадрів для країни.

Таким чином, внутрішньополітичні розбіжності в країні і складній економічній ситуації змусили Верховну Раду зробити вибір і відмовитися від спроби Білорусі проводити політику нейтралітету. Мінськ підписав Ташкентський договір, ґрунтуючись на економічній залежності від Росії, під сильним тиском з боку білоруської армії, військово-промислового комплексу і консервативних налаштованих політичних сил, що й визначило подальший напрямок політичної, економічної та військової інтеграції Республіки Білорусь — ще до приходу до влади О.Лукашенка. Слід зазначити що протягом 1992-1993 рр. між Білорусією та Росією було підписано 42 угоди, з яких 31 в економічній сфері, 6 в політичній, 5 у військовій [5].

Джерела та література

1. Пимошенко И. Белорусско-российские военные отношения: от нейтралитета до коллективной безопасности / И. Пимошенко // Белорусский журнал международного права и международных отношений. – 2001. – №3. – С. 68–70.
2. Пимошенко И. Проблемы восприятия белорусско-российской интеграции странами Центральной и Восточной Европы / И. Пимошенко // Белорусский журнал международного права и международных отношений. – 2000. – №4. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://beljournal.by.ru/2000/4/11.shtml>
3. Пташник В. На страже суверенитета и независимости Республики Беларусь // Беларусь у XX столетті [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://homoliber.org/ru/xx/xx010117.html>
4. Приказ МО РБ № 197 от 1 декабря 1992г. «О приведении личного состава Вооруженных Сил к военной присяге на верность народу Республики Беларусь» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.pravoby.info/docum09/page791.htm#god1992>
5. Моисеев Е. Международно-правовые основы сотрудничества стран СНГ: учебное пособие / Под редакцией К. Бекашева. – М. : Юрист, 1997. – 266 с.

УДК 94(437.6)

Мартинчук Інна

ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕРШОГО ПРЕЗИДЕНТА СЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ М. КОВАЧА

У статті визначаються головні напрямки діяльності першого президента Словацької Республіки М. Ковача. Проаналізовано суспільно-політичний розвиток країни під час його перебування на посаді.

Ключові слова: президент, Словацька Республіка, суспільно-політичні відносини.

В статті определяются главные направления деятельности первого президента Словацкой Республики М. Ковача. Проанализировано общественно-политическое развитие страны в период его пребывания на посту.

Ключевые слова: президент, Словацкая Республика, общественно-политические отношения.

In the article was defined principal trend activity first president Slovak Republic M. Kovach. Analyzed social and political development country towards him to hold a post.

Key-words: president, Slovak Republic, social and political relations.

Постановка проблеми. В 1993 р. на карті Європи з'явилися дві нові незалежні держави – Чеська та Словацька Республіки. Внаслідок «мирного розлучення» дві країни пішли своїми шляхами суспільно-політичного та економічного розвитку. Кожна з них мала власні проблеми та шукала шляхи їх вирішення. Об'єктом нашого дослідження є діяльність першого президента Словацької Республіки (СР) Міхала Ковача, на долю якого випало нелегке завдання розбудови системи управління держави, проведення економічних та соціальних реформ, перетворення Словаччини на повноправного члена європейського співтовариства.

Суспільно-політичний розвиток Словацької Республіки 1993-1998 рр. став об'єктом дослідження насамперед словацьких істориків та політологів. Зокрема М. Бутора та Т. Складоні є авторами монографії «Словаччина 1996-1997», в якій досліджують внутрішньополітичний стан країни, визначають причини політичної кризи та конфронтаційних відносин між основними гравцями політичної сцени [5]. Монографія біографічного характеру належить П. Ющаку, який звертається до життєвого шляху президента в книзі «Міхал Ковач і його тягар: есе про словацького президента і про нас таких, які ми є». Головні проблеми внутрішньої політики Словацької Республіки розглядає словацький політолог Г. Месежніков в серії видань про Словаччину, які виходять у формі щорічників – «Словаччина. Загальний звіт про стан суспільства (1995-1998)» [14]. Основними джерелами цього дослідження стали матеріали Галузевого державного архіву Міністерства закордонних справ України [1; 2], Конституція Словацької Республіки [3] та матеріали періодичної преси [6; 8-13].

Метою дослідження є визначити основні напрямки діяльності президента М. Ковача та його роль в суспільно-політичному житті країни.

Вклад матеріалу. 1 січня 1993 р. офіційно почала існувати Словацька Республіка. Національна Рада, парламент Словаччини (НР СР), діяла у складі, сформованому за результатами виборів 1992 р. до чехословацького парламенту. До березня 1994 р. працював уряд В. Мечяра, спершу як однокольоровий уряд Руху за демократичну Словаччину (РЗДС), потім, протягом недовгого часу, як коаліційний уряд Руху за демократичну Словаччину – Словацької народної партії. Діяльність цього уряду прямо пов'язують із заломленням реформаційних процесів у СР, з переходом на так звану модель «подвійного шляху реформ» – покращення економічних показників паралельно зі збільшенням напруження в політичному житті суспільства.

У лютому 1993 р. президентом країни було обрано Міхала Ковача, члена РЗДС. На початку березня 1994 р. у СР розгорілася політична криза. Президент М. Ковач виступив на сесії парламенту – вперше за час своєї каденції – з оцінкою розвитку внутрішньополітичної і економічної ситуації, ходу політичних і економічних реформ та міжнародного становища СР. Завершальну частину виступу він присвятив відносинам між президентом і прем'єром, в якому надав гострий критиці главу уряду і керівника партії РЗДС за його стиль роботи, конфронтацію, що мала місце у відносинах між ними, за намагання прем'єра дискредитувати дії президента та його канцелярії. Ці заяви президента викликали негативну реакцію в парламенті. Під час заключної частини виступу президента зал залишила частина міністрів і депутатів парламенту від РЗДС. Голова депутатського клубу РЗДС Т. Цабай, оцінюючи виступ президента, підкреслив: «пан президент забув про те, що коли б не було депутатського клубу РЗДС, то він не був би президентом» [1, арк. 58].

9 березня 1994 р. відбулася зустріч Президента СР М. Ковача, Прем'єра СР В. Мечяра та Голови НР СР І. Гашпаровича і голів усіх партій, представлених у парламенті, з метою досягти згоди у розв'язанні внутріполітичної кризи. Але у зв'язку з тим, що В. Мечяр наполягав на терміні виборів тільки у червні та відкинув пропозицію президента про уряд широкі коаліції, до ніякої згоди не дійшло, і зустріч виявилася безрезультатною. М. Ковач, в недавньому минулому член Руху за демократичну Словаччину, після обрання на посаду президента заявив про своє надпартійне становище.

Уряд виступив із Заявою, в якій оцінив виступ президента як атаку на урядовий кабінет, створений в результаті демократичних виборів, підірвав авторитету Словаччини на міжнародній арені. «Уряд категорично відкидає виступ пана Президента як конфронтаційний і безпрецедентний, несумісний з європейською політичною культурою і людською етикою, і як такий, що переходить межі конституційних повноважень президента республіки. Тим більше,

що заслуга саме цього уряду у створенні самостійної і суверенної Словачької Республіки, і він несе відповідальність за її розвиток. У цьому зв'язку уряд ставить питання пану Президенту – в ім'я чого і в інтересах кого прозвучав цей виступ», – говориться в Заяві [1, арк. 59].

За підсумками виборів до НР СР в жовтні 1994 р. сформувалася коаліція у складі Руху за демократичну Словаччину, Словачької народної партії та Товариства робітників Словаччини. Уряд очолив лідер РЗДС В. Мечіар. Відносини між президентом і урядом Мечіара перебували швидше в площині конфлікту, ніж співпраці. Коаліція РЗДС – СНП – ТРС у своєму розпорядженні не мала 2/3 голосів у парламенті, що потрібні для відставки президента, тому посилювалися намагання максимально обмежити вплив президента на розвиток країни [3].

Обмеження повноважень президента проявилось при внесенні змін до Закону про Словачьку інформаційну службу (1995 р.), після чого, за пропозицією прем'єра, право призначати і звільняти керівника Словачької інформаційної служби перейшло до уряду. Те саме відбулось при прийнятті Закону про армію СР (червень 1995 р.), за яким повноваження призначати і звільняти начальника генерального штабу армії СР отримав уряд, а не президент – головнокомандувач збройних сил. На сесії в листопаді 1995 р. парламент схвалив Закон про шлях проведення референдуму, який обмежив повноваження президента при вивченні петицій, що вимагають референдуму.

Піком конфронтації було висловлення недовіри президенту на сесії Національної Ради СР у травні 1995 р. У вересні 1995 р. уряд звинуватив М. Ковача в підриві основ державної системи і закликав його залишити посаду (приводом цього безпрецедентного виклику була відмова президента бути присутнім на закритому засіданні уряду) [14, с. 25].

Хоча Конституція СР передбачає, що президент у межах виконання своїх повноважень може вимагати від членів уряду і від державних органів різноманітну інформацію, уряд не мав бажання цю вимогу виконувати. У жовтні 1995 р. глава уряду В. Мечіар звинуватив М. Ковача в тому, що незаконно вимагає від державних чиновників інформацію адміністративного характеру.

Як засіб тиску урядова коаліція використала скорочення фінансування Канцелярії президента (КП) – в 1995 р. бюджет канцелярії президента був, у порівнянні з 1994 р., зменшений до 37,3 мільйонів словацьких крон, у державному бюджеті на 1996 р. видатки на КП скоротились майже до 25 мільйонів крон. Систематичне скорочення фінансів, призначених КП, було фактично демонстративним тиском на главу держави, політична позиція якого не співпадала з позицією уряду і його глави. В 1997 р., при складанні державного бюджету, уряд не взяв до уваги заяву КП про надання коштів для купівлі приміщення резиденції глави держави. З цієї причини президент М. Ковач продовжував використовувати як резиденцію власний родинний будинок у Братиславі.

У жовтні 1995 р. набрала розмаху кампанія по збору підписів за відставку президента (ініціатором і координатором кампанії було Міністерство культури). Носіями антипрезидентських заяв мали стати працівники центральних органів державного управління та інших державних інституцій, причому підпис цих петицій об'єднали з висловленням лояльності до уряду. Петиції, що вимагали відставки Ковача, підписали й начальники крайових урядів. Двох начальників крайових урядів, які висловили лояльність до президента, уряд у грудні 1995 р. звільнив.

Основним джерелом звинувачень М. Ковача був Рух за демократичну Словаччину, керівні органи якого на кожному своєму засіданні закликали президента подати у відставку, звинувачуючи його в ігноруванні результатів виборів, у поляризації країни, в негативній презентації країни за кордоном, у наданні інформації для закордонних медіа, що нібито містила необ'єктивну оцінку розвитку СР та ін. [13, с. 1]. У серпні 1995 р., після повернення з поїздки в США, президент пояснював словацькому суспільству занепокоєння американських представників деякими тенденціями в політичному житті СР, і рестубліканське представництво РЗДС виключило М. Ковача з партії.

Простір для антипрезидентської кампанії в деякій мірі надав часопис «Slovenská Republika», що опублікував факсиміле виписки з нібито рахунку президента М. Ковача в австрійському банку «Райфайзен» на суму понад 23 мільйони шилінгів (правління банку негайно заперечило автентичність виписки і оголосило, що мова йде про явний фальсифікат). З такими ж дискредитаційними намірами «Slovenská Republika» опублікувала статтю про справу «Технопол», в якій син М. Ковача фігурував як головний актор незаконних фінансових трансакцій. У лютому 1997 р. президент виграв судовий позов. Згідно із судовим рішенням часопис «Slovenská Republika» змушений був заплатити Ковачу 500 тис. словацьких крон за розповсюдження неправдивої інформації. Рішення суду підтвердив крайовий суд у Братиславі [11, с. 7].

Повернення деяких законів, що, на думку президента, суперечили Конституції СР, на доопрацювання парламенту, урядова коаліція інтерпретувала як зраду М. Ковача своєму надпартійному становищу і його перехід на сторону опозиції.

У березні 1996 р., реагуючи на відмову М. Ковача призначити постійним представником СР при ООН міністра праці і соціальних справ Ольгу Келтошову, уряд заявив, що «президент, зі своїми міркуваннями, нездатний керувати державно-політичними інтересами Словаччини» [7, с. 175]. Сама О. Келтошова в зв'язку з цим заявила, що президент М. Ковач запровадив у Словаччині монархічний і абсолютистський режим управління. У лютому 1997 р. В. Мечіар знову запропонував президенту призначити О. Келтошову постійним представником СР при ООН. У своїй заяві прем'єр наголосив, що вважає цю пропозицію кроком назустріч. М. Ковач, як і рік тому, кандидатуру О. Келтошової відхилив і визначив цю заяву як крок до збільшення напруження. Президент пояснив свою відмову тим, що О. Келтошова як член уряду вимагала його відставки з посади президента і в 1996 р. відмовилася переглянути свою позицію, що Ковач розцінив як вияв нелояльності до президента як найвищого репрезентанта держави за кордоном.

У кінці серпня 1995 р. відбулася подія, що мала значний вплив на весь внутрішньополітичний розвиток СР. Міхал Ковач-молодший, син президента СР, був насильно перевезений невідомими людьми до сусідньої Австрії. Час і спосіб здійснення цієї протиправної акції, як і реакція державних чиновників, перебіг розслідування, свідчили про те, що викрадення сина президента мало політичне походження. Викрадення Ковача-молодшого, організоване з метою видачі його німецьким судовим органам для притягнення за можливі фінансові махінації, свідчило, що йшлося про спробу обмежити виконання функцій президента, психологічно його зламати і примусити до відставки.

У ході дискредитаційної антипрезидентської кампанії В. Мечіар діяв найпоспідовніше. У травні 1996 р. в інтерв'ю для словацького радіо він заявив, що президент знав про підготовку викрадення свого сина за кордон, і зробив неможливим розслідування цього кримінального злочину, і що якби не мав президентської недоторканості, був би звинувачений як один із співучасників у справі «Технополу» [10, с. 1]. В. Мечіар додав, що доки М. Ковач буде виконувати функції президента, в Словаччині «спокою не буде». М. Ковач подав на прем'єра за згадані висловлювання судовий позов у районну прокуратуру Братислави. Свої звинувачення на адресу президента, що супроводжувалися закликом про відставку, прем'єр повторив у вересні 1996 р. на мітингу прихильників Руху за демократичну Словаччину. На думку В. Мечіара, існував зв'язок між президентом і кримінальними структурами. Президент відзначив висловлювання прем'єра як вигадки і цинічний наклеп та заявив, що вважає нещастям для країни, громадян і держави той факт, що на чолі уряду стоїть такий політик, як Мечіар [5, с. 109].

У травні 1996 р. незалежна комісія експертів на чолі з колишнім міністром внутрішніх справ СР і депутатом Національної Ради від Християнсько-демократичного руху Л. Пітнером виробила детальний Звіт про викрадення, в якій назвала ім'я особи, підозрюваної в участі у цьому кримінальному злочині [8, с. 1-3]. Справа була оприлюднена в новинах і передана державним чиновникам і офіційному слідчому Й. Чікові, який її не взяв до відома і відклав через «недостатність доказів для винесення обвинувачення проти конкретної особи». Незалежна комісія експертів дійшла висновку, що в підготовці, керуванні та здійсненні викрадення М. Ковача-молодшого брали участь члени Словачької інформаційної служби (СІС) разом з її керівником І. Лексою. Керівництво СІС використало час, що спливав від часу викрадення, для забезпечення надійного алібі безпосередніх учасників викрадення, замітання слідів, залякування свідків і ліквідації компрометуючих матеріалів і техніки. Президент М. Ковач оголосив, що висновкам комісії Л. Пітнера довіряє. Через декілька днів після опублікування цього звіту в пресі в НР СР виступив з «Доповіддю про виконання завдань Словачькою інформаційною службою» її керівник І. Лекса. Доповідь Лекси носила характер політичного памфлету, містила звинувачення на адресу президента, представників опозиційних партій, церковних діячів і незалежних журналістів, яких керівник СІС звинуватив у підбурюванні антидержавної діяльності і в контактах з іноземними спецслужбами [6, с.А-В]. Депутати Християнсько-демократичного руху, Демократичного союзу та Угорської коаліції організували під час виступу І. Лекси мітинг протесту прямо в сесійній залі, тримаючи в руках транспарант, що вимагав його відставки. Депутати Партії лівих демократів у цій акції протесту участі не брали і залишили сесійну залу. Коаліційна більшість – Рух за демократичну Словаччину – Словачька народна партія – Товариство робітників Словаччини – взяла «Доповідь про виконання завдань СІС» до відома.

Безрезультатне розслідування справи про «Технопол» у Словаччині і відібрання подорожнього паспорта М. Ковача-молодшого привели президента

СР до рішення зупинити кримінальне переслідування проти всіх осіб, звинувачених у справі «Технопол» та викраденні М. Ковача- молодшого. Міністерство внутрішніх справ реагувало на цей крок президента твердженням, що глава держави зробив неможливим розслідування незадовго до його закінчення і зневажив тим самим працю міліції.

В інтерв'ю для часопису «Národná obroda» в травні 1997 р. президент М. Ковач сказав, що в листопаді 1995 р. у зв'язку зі справою «Технопол» отримав пропозицію «обмінного торгу». Пропозицію висунув державний чиновник, якого він не назвав. «Повинен був зупинити кримінальне розслідування в справі викрадення свого сина, і вони в цьому випадку мали скасувати кримінальне розслідування проти мого сина» [10, с. 1]. Цю пропозицію Президент, згідно з власними словами, відхилив.

Всупереч систематичному тиску, що супроводжувався значним обмеженням повноважень, М. Ковач не змінив свого рішення перебувати на посаді глави держави під час всього періоду, визначеного Конституцією СР. Посилився при цьому діалог головних політичних сил країни про дотримання основних принципів державності і демократії (зрештою, це підтвердила премія, яку в серпні 1995 р. М. Ковач отримав від Американської асоціації адвокатів за виключні заслуги при будівництві правової держави). В доповіді «Про стан СР в 1995 р.», виголошеній президентом на вересневій сесії НР, говорилось про моменти суспільного життя, що викликають тривогу, підкреслювалася потреба поступового подолання політичної поляризації суспільства і здійснення ідей суспільного і політичного примирення. Вказувалося, що ідея суспільного примирення, про яку говорилось найбільше під час візиту Папи Римського Павла ІІ в липні 1995 р., не знайшла відгуку у коаліційних партнерів, які продовжували лінію конфронтації. У листопаді М. Ковач сказав, що внутрішньополітична ситуація в СР нагадує поворот до тоталітарної системи. У грудні 1995 р. констатував існування двох різних концепцій політики – конфронтаційної («політика неправди і псевдоцінностей») і консенсуальної («політика діалогу»). Для нього доказом політичної нестабільності СР було саме існування тих двох різних концепцій [13, с. 1].

Опозиційні партії і демократична громадськість вважали президента опорою демократії і державності. Позиція президента, що визначалася критичним ставленням до політики урядової коаліції, об'єктивно зближувалася з позицією опозиційних партій. Цей факт, який представники урядової коаліції презентували як відхід від надпартійного становища президента, сам М. Ковач пояснював як логічний наслідок різного розуміння основних суспільних цінностей, а не як перехід на бік одного із суперницьких політичних таборів. «Поступово в нашій країні утворилось два світи, які між собою майже не спілкуються і мають різну філософію, мораль... У цій ситуації виступаю опонентом такого розуміння демократії, моралі і політичної культури, яке репрезентує сучасна урядова коаліція. Якщо й опозиція в цілій низці питань має подібну позицію, що і президент, не вважаю себе її частиною. Для мене це є підтвердженням, що мій критичний погляд не є самотнім і що суперечки про демократію сьогодні домінують над звичайними відносинами між урядом і опозицією» [9, с. 5].

На початку 1996 р. президент публічно декларував інтерес вирішити триваючий конфлікт з прем'єром шляхом взаємного примирення: «Бажав би, щоб між нами існували коректні партнерські відносини, яких вимагає і наше державне становище. Ідеально було б, якби між нами була б і взаємодвіра» [12, с. 1, 3]. Насправді ж до основної позитивної зміни не дійшло, причиною була відсутність необхідного спілкування між президентом і урядом. Прем'єр В. Мечіар і більшість членів уряду не брали участі в громадських заходах, учасником яких був президент.

У своїх виступах президент підкреслював потребу дотримання принципів конституційності і демократії, неминучості діалогу головних політичних сил. У 1996 р. констатував: «Це не співпраця, це не вічний діалог, це конфронтація, до кінця ворожість, аж неприязнь. Зростає страх між людьми, підлабузництво, люди змушені відмовитися від власної незалежної думки, власного обличчя та ідентифікації». Висловив свої сумніви стосовно внутрішньополітичного розвитку: «Вірю, дійде до змін, але лише при виборах або із відходом акторів із політичної сцени. Для вирішення ситуації мало б бути бажання. Можу підтвердити, що його немає» [11, с. 1, 7]. З нагоди сьомої річниці «оксамитової революції» президент відзначив: «Маємо народну і особисту свободу, але не можемо допустити, щоб ми її тепер втратили» [2, арк. 9].

Під час офіційних і неофіційних візитів за кордон президент намагався переконувати своїх колег про важливість збереження інтеграційного виміру у внутрішній та зовнішній політиці СР і шкідливості довгострокового виключення Словаччини з інтеграційних процесів.

Можна зробити висновок, що суспільно-політичний розвиток Словаччини 1993–1998 рр. характеризується відхиленням від демократичних засад трансформації посткомуністичних країн Центрально-Східної Європи. Ця тенденція посилювалася, починаючи з 1994 р., і мала системний характер. Вона створила сприятливе суспільне тло для формування авторитарного клієнтелізму, що став основою режиму В. Мечіара. Сприйняття демократії як сваволі більшості, конфронтаційні стосунки прем'єра В. Мечіара з президентом М. Ковачом свідчать про те, що лідери РЗДС на чолі з В. Мечіаром прагнули використати максимум можливостей для того, щоб зосередити в своїх руках владу та не втратити її у подальшому. М.Ковач за таких обставин був вимушений виконувати роль захисника демократії.

Джерела та література

1. Гапузевий державний архів Міністерства закордонних справ (ГДА МЗС) України. – Ф. 1. Основний фонд. – Оп. 5. – Спр. 7356. Довідки по країнах. Т.1. 02.01–28.04.1994 р. – 115 арк.
2. ГДА МЗС України. – Ф. 1. Основний фонд. – Оп. 5. – Спр. 8881. Огляди преси та інші інформаційні матеріали, отримані з посольств, постійних представництв, генеральних консульств України. Т.2. 22.05–22.12.1997 р. – 236 арк.
3. Конституція Словацької республіки (1 вересня 1992) // Конституції нових держав Європи та Азії. – К.: Українська правнича фундація, Право, 1996. – С.445-484. – 817 с.
4. Яровий В. Новітня історія Центральноєвропейських та балканських країн ХХ ст.: Підруч. для вищих навчальних закладів / Валерій Яровий. – К.: Генеза, 2005. – 816 с., карти.
5. Bútorá M. Slovakia 1996-1997. A Global Report on the State of Society / M.Bútorá, T.Skladony. – Bratislava: IVO, 1997. – 217 s.
6. Dokument. Príloha denníka Národná obroda. – 29.05.1996. – s.A-B.
7. Juščák P. Michal Kovač a jeho bremeno: esej o slovenskom prezidentovi a o nás takých, akí sme / Juščák P. – Bratislava: Kalligram, 2003. – 336 s.
8. Kauza zavraždenia Michala Kováča ml. do cudziny. Správa občianskej nezávislej komisie, ktorú viedol Ladislav Pittner a novinári boli s ňou oboznánení na tlačovej besede dňa 14.5.1996 // Sme (príloha/dokument). – 1996. – 16. mája. – s. I-III.
9. Kováč M. Riešenia možno očakávať až po voľbách / M.Kováč // Národná obroda. – 1997. – 13.januára. – S. 1, 5.
10. Kováč M. V kauze Technopol mi ponúkli výmenný obchod / M.Kováč // Národná obroda. – 1997. – 15.mája. – S. 1.
11. Neverím, že dôjde k zmene. Prezident M.Kováč v exkluzívnom rozhovore pre Pravdu // Pravda. – 1996. – 7. septembra. – S. 1, 7.
12. Prezident M.Kováč ešte stále verí v možnosť zmienenia s premiérom V.Mečiarom // Národná obroda. – 1996. – 25. januára. – S. 1, 3.
13. Prezident M.Kováč v exkluzívnom príspevku pre «NO»: Naš život je silne prepolitizovaný // Národná obroda. – 1995. – 29.decembra. – S. 1.
14. Slovensko 1995. Súhrn správa o stave spoločnosti / Ed. Bútorá M., Hunčík P. – Bratislava: Nadácia Sándora Máraiho, 1996. – 289 s.

УДК 94 (438)

Білянський Олег

СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ПРЕЗИДЕНТСТВА В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА (ГРУДЕНЬ 1995 Р. – ЖОВТЕНЬ 2000 Р.): КОНСТИТУЦІЙНИЙ, ПОЛІТИЧНИЙ ТА СУСПІЛЬНИЙ АСПЕКТИ

У статті висвітлено основні тенденції становлення інституту Президентства в Республіці Польща протягом 1995–2000 рр.

Ключові слова: Польща, Президент, Конституція, політика, вибори, суспільство

В статтє отражены основные тенденции становления института Президентства в Республике Польша в течение 1995-2000 гг.

Ключевые слова: Польша, Президент, Конституция, политика, выборы, общество

The article it analysed the main trends of formation of the presidency in Poland during in 1995-2000

Key words: Poland, the President, the Constitution, politics, elections, public

Внутрішньополітичний розвиток Республіки Польща (РП) 90-х рр. ХХ ст. ми не можемо аналізувати, ігноруючи такий вагомий його аспект, як становлення інституту Президентства. Актуальність даної теми впливає також із можливості врахування сучасними світовими країнами, зокрема

ЗМІСТ

РОЗДІЛ І. ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Федоришин Микола ПЕРЕСОПНИЦЬКИЙ РУКОПИС НА ШЛЯХУ ДО ІВАНА МАЗЕПИ	3
Самчук Роман ПЕРЕСОПНИЦЬКЕ ЄВАНГЕЛІЄ В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО ЖИТТЯ XVI ст.	4
Чекурков Василь ГОНЧАРНІ КЛЕЙМА НА ПОСУДІ ЛИТОВСЬКО-ПОЛЬСЬКОЇ ДОБИ	6
Петраускас Римвидас МЕЖДУ ВІЛЬНЮСОМ И КИЕВОМ: ЛИТОВСКИЕ ВЕЛЬМОЖИ ВО ГЛАВЕ КИЕВСКОГО ВОЕВОДСТВА В XV–НАЧАЛЕ XVI вв.	9
Блануца Андрій МАЄТКОВІ СТАТКИ УКРАЇНСЬКОГО КНЯЗЯ XVI СТ. ЗА ДАНИМИ ІНВЕНТАРЯ 1558 РОКУ	10
Степанов Дмитрій «ОБЩЕРУССКОЕ» И АВТОНОМИСТСКОЕ В ФОРМИРОВАНИИ ПРОТОНАЦИОНАЛЬНОГО САМОСОЗНАНИЯ УКРАИНСКОЙ ЭЛИТЫ В СЕРЕДИНЕ – ТРЕТЬЕЙ ЧЕТВЕРТИ XVII в.	12
Васильєва Ольга ГОСПОДАРИ БАТУРИНСЬКОГО ЗАМКУ ТА ГЕТЬМАНСЬКОГО ДВОРУ 1 (1687-1734 pp.)	17
Засипко Мар'яна СОЦІАЛЬНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ СЕЛЯНСЬКОГО СТАНУ ЗА ПРАВЛІННЯ Д. АПОСТОЛА	21
Синяк Іван КОМПЕТЕНЦІЯ ВІЙСЬКОВОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ ВІЙСЬКА ЗАПОРОЗЬКОГО В ПЕРІОД НОВОЇ СІЧІ	23
Лещенко Альона ЗНАЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФРАНЦУЗЬКОЇ АРИСТОКРАТІЇ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПІВНІЧНОГО ПРИЧОРНОМОР'Я (кн. XVIII – поч. XIX ст.)	25
Кізлова Антоніна МОЩІ СВ. СЦМЧ. МАКАРІЯ У ДУХОВНОМУ ЖИТТІ КИЯН (КІНЕЦЬ XVIII – ПОЧАТОК XX ст.)	28
Шеретюк Руслана АНТИКАТОЛИЦЬКИЙ ВЕКТОР ЕТНОКОНФЕСІЙНОЇ ПОЛІТИКИ РОСІЙСЬКОГО САМОДЕРЖАВСТВА НА ТЕРЕНАХ ПРАВОБЕРЕЖЖЯ 30-х pp. XIX ст.	30
Щербак Надія, Щербак Ніна ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНЗУРИ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX ст. В УКРАЇНСЬКИХ ГУБЕРНІЯХ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ	32
Казначєєва Людмила СУСПІЛЬНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ 1861 р. – ПОЧАТКУ XX ст. ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ДВОРЯНСТВА	35
Івчик Наталія ПОВСТАННЯ 1863–1864 pp. ТА ЗАХОДИ ВЛАДИ, СПРЯМОВАНІ НА ПОСЛАБЛЕННЯ ПОЛЬСЬКОГО ЗЕМЛЕВОЛОДІННЯ НА ПРАВОБЕРЕЖНІЙ УКРАЇНІ	39
Постольник Ігор ОБРАЗ ПАНСЬКОЇ ВЛАДИ В СВІТОГЛЯДІ УКРАЇНСЬКОГО СЕЛЯНИНА (ЗА ЕТНОГРАФІЧНИМИ МАТЕРІАЛАМИ 1860-Х-1870 pp.)	41
Прищєпа Олена КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІ ЗАХОДИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ТА ЇХ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ КУЛЬТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА МІСЬКИХ ПОСЕЛЕНЬ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ (ДРУГА ПОЛОВИНА XIX – ПОЧАТОК XX ст.)	44
Ленченко Федір ЗАРОДЖЕННЯ І ДІЯЛЬНІСТЬ КИЇВСЬКОГО ТОВАРИСТВА СПОЖИВАЧІВ (1868-1873 pp.)	46
Шмид Олександр РОЛЬ ПІДДАНСТВА В КОЛОНІЗАЦІЙНОМУ РУСІ НІМЦІВ ТА ЧЕХІВ НА ВОЛИНІ ПОРЕФОРМЕНОГО ПЕРІОДУ	48
Безлуцька Олена ЕПІДЕМІЇ У НОВОРОСІЙСЬКОМУ КРАЇ НАПРИКІНЦІ XIX – НА ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ ТА БОРОТЬБА З НИМИ	50

Потапенко Максим НАЦІОНАЛЬНЕ САМОВРЯДУВАННЯ У ПОЛЕМІЦІ ПОЛЬСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ СИЛ НАДДНІПРЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ В 1917 РОЦІ	52
Скальський Віталій МОЛДОВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ГРОМАДА В УКРАЇНІ ПЕРІОДУ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ (1917-1918 рр.)	55
Щербак Надія ІВАН ОГІЄНКО І БОРТЬБА ЗА ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ АВТОКЕФАЛЬНОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В УМОВАХ НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ (1917-1920 рр.)	57
Кукса Алексадр БЕЛОРУССКО-УКРАИНСКИЕ ОТНОШЕНИЯ ПЕРИОДА УКРАИНСКОЙ ДИРЕКТОРИИ (ДЕКАБРЬ 1918-1919 гг.)	59
Кузьмин Роман РЕПРЕСИВНА ПОЛІТИКА ГАЛИЦЬКОЇ НАДЗВИЧАЙНОЇ КОМІСІЇ (СЕРПЕНЬ-ВЕРЕСЕНЬ 1920 р.)	61
Сезін Сергій КОНЦЕНТРАЦІЙНІ ТАБОРИ КРЕМЕНЧУЦЬКОЇ ГУБЕРНІЇ В 1920-1922 РОКАХ. ЗА МАТЕРІАЛАМИ ПОЛТАВСЬКОГО ОБЛАСНОГО АРХІВУ	65
Іценко Олександр ФЕНОМЕН «ОБНОВЛЕНСТВА» В УКРАЇНСЬКОМУ ПРАВОСЛАВ'І 20-х рр. ХХ ст.	68
Синяк Степан ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛЬСЬКИХ ПАРАМІЛІТАРНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ВОЛИНСЬКОГО ВОЄВОДСТВА У 1921-1939 рр. (НА ПРИКЛАДІ СОЮЗУ ОСАДНИКІВ)	70
Лазуренко Валентин ПОЛІТИКА РАДЯНСЬКОГО КЕРІВНИЦТВА ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В РОКИ НЕПУ ЗАМОЖНОГО СЕЛЯНСТВА УКРАЇНИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЮ ТЕХНІКОЮ ТА ЗНАРЯДДАМИ ПРАЦІ	73
Бернацький Віктор АНТИРАДЯНСЬКІ НАСТРОЇ НАСЕЛЕННЯ ВОЛИНО-ЖИТОМИРСЬКОГО РЕГІОНУ У РЕЛІГІЙНИХ ВИЯВАХ 1930-х рр.	76
Галай Микола УКРАЇНСЬКЕ СЕРЕДНЄ ШКІЛЬНИЦТВО У 1932 – 1939 РОКАХ В КОНТЕКСТІ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ	78
Гуменюк Оксана ЗМІНИ У ПОБУТІ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ (ВЕРЕСЕНЬ 1939- ЧЕРВЕНЬ 1941 рр.)	81
Карпуніна Тетяна ЗАХІДНІ ЗЕМЛІ УКРАЇНИ У ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНИХ ПЛАНАХ НІМЕЧЧИНИ ТА СРСР НАПЕРЕДОДНІ ТА НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	83
Фанигін Юрій ДО ПИТАННЯ ПРО АРХЕОЛОГІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ О.В. БОДЯНСЬКОГО В 1941 - 1943 рр.	86
Заболотна Тетяна НАСТРОЇ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ ТА ЙОГО СТАВЛЕННЯ ДО ОКУПАЦІЙНОЇ ВЛАДИ В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (НА ПРИКЛАДІ КИЄВА)	88
Білоус Олександр БОЙОВІ ЛИСТКИ ЯК ДЖЕРЕЛО ВИВЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦЗАГОНУ НКДБ СРСР «ПЕРЕМОЖЦІ»	91
Рендюк Теофіл ЩОДО РУМУНСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ У 1941-1944 РОКАХ	93
Пилипович Тарас УЧАСТЬ УКРАЇНЦІВ У СКЛАДІ АРМІЇ ГЕНЕРАЛА АНДЕРСА (2-ГО ПОЛЬСЬКОГО КОРПУСУ) В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	97
Абрамчук Катерина ВИКОРИСТАННЯ ПРЕСИ У ПРОВЕДЕННІ ОКУПАЦІЙНОЇ ВЕРБУВАЛЬНОЇ ПРОПАГАНДИ СЕРЕД НАСЕЛЕННЯ ВОЛИНИ В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (НА МАТЕРІАЛАХ ГАЗЕТИ «DEUTSCHE UKRAINE-ZEITUNG»)	99
Самборський Євгеній СПІВПРАЦЯ ПОЛЯКІВ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ З РАДЯНСЬКИМИ КАРАЛЬНО-РЕПРЕСИВНИМИ ОРГАНАМИ (1944–1946 рр.)	102
Капітан Лариса ІДЕОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА ЛІКВІДАЦІЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ В ЗАКАРПАТТІ (ПОВОСННИЙ ПЕРІОД)	105

Бойко Вікторія АТОМНЕ ПИТАННЯ ТА ПИТАННЯ РОЗЗБРОЄННЯ В ООН: УЧАСТЬ УРСР	109
Ларькіна Людмила ФОРМУВАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ПІДґРУНТЯ ПО КОНТРОЛЮ ЗА ДОТРИМАННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО КУЛЬТУ У 60-ті рр. ХХ СТОЛІТТЯ	111
Юрій Шугайло НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЯ В УРСР У ДОБУ «ХРУЦОВСЬКОЇ ВІДЛИГИ»	113
Конопка Володимир ОБЖИНКОВИЙ ВІНОК НА ТЕРЕНАХ ВОЛИНИ ТА ПОДІЛЛЯ: СПЕЦИФІКА ПОБУТУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ (НА МАТЕРІАЛАХ ПОЛЬОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ 2007-2011 рр.)	115
Кузьмич Микола ЛЕГКА ТА ХАРЧОВА ПРОМИСЛОВІСТЬ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ У 1950-х – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ 1960-х рр.	118
Середюк Марія МУЗИЧНЕ І ФЕСТИВАЛЬНЕ ЖИТТЯ ПОЛЬСЬКОЇ МЕНШИНИ В УКРАЇНІ У 1991-2009 рр.	120
Нижня Ольга ПРОБЛЕМИ МІЖКОНФЕСІЙНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНСЬКОМУ ПРАВОСЛАВ'І ТА ПОШУК ШЛЯХІВ ЇХ ПОДОЛАННЯ	123
Кузьбіда Малгожата ДЕМОКРАТІЯ ПО-УКРАЇНСЬКИ. БОРОТЬБА ЗА СВОБОДУ ЗМІ ЯК ЯСКРАВЕ ПІДТВЕРДЖЕННЯ НЕГАТИВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ НА УКРАЇНІ	125
Ващенко Олена СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ У АМЕРИКАНСЬКІЙ ПРОЕКЦІЇ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ	127
Фурса Алла УКРАЇНА – ГРУЗІЯ: ПОЛІТИЧНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СПІВРОБІТНИЦТВА (КІНЕЦЬ ХХ – ПОЧАТОК ХХІ ст.)	131
Круглик Катерина ДИНАМІКА РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ПРАВОСЛАВ'Я УКРАЇНИ В КОМПІЛЯТИВНОМУ ПОРІВНЯЛЬНОМУ ЗРІЗІ	134
Давидчук Сергій УКРАЇНО-ІЗРАЇЛЬСЬКІ ГУМАНІТАРНІ ЗВ'ЯЗКИ (2006-2011 рр.)	136
Безкоровайна Ольга ПРОБЛЕМА ОСОБИСТІСНОГО САМОТВЕРДЖЕННЯ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ ПАРАДИГМИ	138
Сойчук Руслана РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ НАЦІЇ ТА НАЦІОНАЛІЗМУ	141
РОЗДІЛ II. ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ В СУЧАСНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ	
Cernenchi Eugen A MOLDAVIAN DIPLOMAT FROM THE XVI-TH CENTURY – NICOLAE BURLĂ	145
Gizicki Wojciech SECURITY - A BASIC HUMAN NEED	145
Дудко Владислав СОЦІАЛЬНЕ СТАНОВИЩЕ РЕГУЛЯРНИХ ВІЙСЬК AUXILIA ТА ЇХ СПРИЙНЯТТЯ У РИМСЬКОМУ ВІЙСЬКУ ЗА ЧАСІВ ПРИНЦИПАТУ (31 р. до н. е.–284 р. н. е.)	147
Лысенко Владислав К ИСТОРИИ КУЗНЕЧНОЙ СВАРКИ	149
Уваров Игорь ОСОБЕННОСТИ ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКИ ЯГЕЛЛОНОВ В ОТНОШЕНИЯХ С КРЫМСКИМ ХАНСТВОМ ВО ВТОРОЙ ПОЛОВИНЕ XV – НАЧАЛЕ XVI вв.	152
Троян Сергій ПІВДЕННОНІМЕЦЬКЕ КУПЕЦТВО В ЛАТИНСЬКІЙ АМЕРИЦІ: КОЛОНІЗАЦІЯ І ПІДПРИЄМНИЦТВО У XVI ст.	154
Лучанін Сергій РОЛЬ ПОСТАТІ РОСІЙСЬКОГО ЦАРЯ ПЕТРА I У ФОРМУВАННІ ДУХУ МОСКОВІЇ НА ПОЧАТКУ ХVIII СТОЛІТТЯ	157
Дорофеев Денис АНТИАМЕРИКАНИЗМ ВО ФРАНЦИИ: ИСТОРИЯ И СОСТОЯНИЕ	158

Трофімук Тетяна РЕКРУТСЬКІ НАБОРИ ЄВРЕЇВ У БАТАЛЬЙОНИ ВІЙСЬКОВИХ КАНТОНІСТІВ У РОСІЙСЬКІЙ АРМІЇ ХІХ СТ.: АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВЧОЇ БАЗИ	162
Тарасюта Катерина ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОВІДНОСИН КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ ТА ФРАНЦУЗЬКОЇ ВЛАДИ В ІСПАНІЇ У 1808–1814 РР.	165
Василюк Анастасія ВІД «СОКОЛА» ДО «ПІОНЕРА»	167
Варжель Надія ІНТЕЛІГЕНЦІЯ ЯК СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ФЕНОМЕН РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ	170
Біла Олена ПОЛІТИКА КОЛОНІЗАЦІЇ НІМЕЦЬКОЇ ІМПЕРІЇ НА ПОЛЬСЬКИХ ЗЕМЛЯХ: ЗЕМЕЛЬНЕ ПИТАННЯ (1894-1914 рр.)	171
Венгер Наталія НІМЕЦЬКЕ ПИТАННЯ В СВІТОГЛЯДІ ТА ПОЛІТИЦІ П. А. СТОЛИПІНА: АПРОБАЦІЯ ВЛАДОЮ	173
Постоловський Руслан ПОЛІТИЧНІ МІФИ ПЕРШОЇ ЧЕХОСЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В ІНТЕРПРЕТАЦІЇ АМЕРИКАНСЬКОГО ІСТОРИКА АНДРЕА ОРЗОФФ, ДАТСЬКОГО ІСТОРИКА ПЕТЕРА БУГГЕ ТА РОСІЙСЬКОГО ІСТОРИКА ОЛЕКСАНДРА БОБРАКОВА-ТИМОШКІНА	180
Соловйов Віталій ОСТАННІЙ ПЕРІОД ІСНУВАННЯ РУМУНСЬКОГО ФРОНТУ: НАЦІОНАЛІЗАЦІЯ, ДЕМОБІЛІЗАЦІЯ ТА ЛІКВІДАЦІЯ	184
Івашко Юлія ДЕРЖАВОТВОРЧІ ПРОЦЕСИ В БІЛОРУСЬКИХ ЗЕМЛЯХ (ГРУДЕНЬ 1918 – СІЧЕНЬ 1919 рр.)	187
Сидорик Надія ЄВАНГЕЛІСТСЬКА ЦЕРКВА ТА ЇЇ МІСЦЕ У ЖИТТІ НІМЦІВ ПОЛЬЩІ (1919 – 1939 рр.)	190
Чорненький Роман ПОВСЯКДЕННА ВИРОБНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛЯКІВ СТАНИСЛАВОВА У 1921-1939 рр.	192
Венгер Альберт ВИСВІТЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В ГАЛУЗІ КУЛЬТУРИ ІІ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ НА «СХІДНИХ КРЕСАХ» В МАТЕРІАЛАХ ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ	195
Іванченко Оксана РЕАЛІЗАЦІЯ ІДЕЇ ХОРВАТСЬКОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ УСТАШІВ (1929 – 1941 рр.)	197
Мигун Дмитрій ПОПЫТКИ СССР СОЗДАТЬ «СИСТЕМУ КОЛЛЕКТИВНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ» В ЕВРОПЕ И ОТНОШЕНИЯ С ГЕРМАНИЕЙ	198
Сай Галина ОСОБЛИВОСТІ ПОЛЬСЬКО-ЄВРЕЙСЬКИХ ВЗАЄМИН У ДРУГІЙ РЕЧІ ПОСПОЛИТІЙ НАПЕРЕДОДНІ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	200
Матлай Любава ПЕРЕХІД ВІД МІЖНАРОДНОЇ ІЗОЛЯЦІЇ ДО АКТИВНОЇ УЧАСТІ ІСПАНІЇ У РЕГІОНАЛЬНІЙ ТА СВІТОВІЙ ПОЛІТИЦІ ЗА ПЕРШИХ ПІСЛЯФРАНКІСТСЬКИХ УРЯДІВ (1976-1982 рр.)	203
Клочак Олег ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ПАПИ ІВАНА ПАВЛА ІІ ТА ЙОГО РОЛЬ У ЗЛАМІ КОМУНІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ У ЦЕНТРАЛЬНІЙ ТА СХІДНІЙ ЄВРОПІ	206
Санжаревський Олег ВСТАНОВЛЕННЯ ВЗАЄМОВІДНОСИН МІЖ РЕСПУБЛІКОЮ БІЛОРУСЬ ТА РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ У ВІЙСЬКОВІЙ СФЕРІ: ІСТОРИЧНИЙ КОНТЕКСТ	208
Мартинчук Інна ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕРШОГО ПРЕЗИДЕНТА СЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ М. КОВАЧА	210
Білянський Олег СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ПРЕЗИДЕНТСТВА В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА (ГРУДЕНЬ 1995 Р. – ЖОВТЕНЬ 2000 Р.): КОНСТИТУЦІЙНИЙ, ПОЛІТИЧНИЙ ТА СУСПІЛЬНИЙ АСПЕКТИ	212
Горобець Ігор РИНОК ЗБРОЇ ІСЛАМСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ІРАН	215
Гайдукевич Анастасія РОЛЬ І МІСЦЕ СТЕРЕОТИПІВ У СУЧАСНИХ РОСІЙСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВІДНОСИНАХ	217

Соловей Петро НАПРУЖЕНА СИТУАЦІЯ В АФГАНІСТАНІ ЯК ЧИННИК МІЖНАРОДНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ	220
Киридон Алла КОСМОПОЛІТИЧНИЙ ПРОЕКТ У.БЕКА І КОНСТРУЮВАННЯ «НОВОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ» В ЄВРОПІ	222
РОЗДІЛ III. ІСТОРИЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО	
Прищепя Богдан ПОГОРИНСЬКІ МІСТА В ЕПОХУ КИЇВСЬКОЇ РУСИ	226
Герасименко Олександр МІЖЕТНІЧНІ ПРОЦЕСИ У МІСТАХ ВОЛИНИ XVI – XVIII СТОЛІТЬ	228
Тимочко Ірина ПРОВІДНІ ПЕРЕДУМОВИ ПРОСВІТНИЦЬКО-ГРОМАДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВОСЛАВНИХ БРАТСТВ ВОЛИНИ (ДРУГА ПОЛОВИНА XIX – ПОЧАТОК XX СТОЛІТТЯ)	231
Цецик Ярослав ВИБОРИ ДО I ТА II ДЕРЖАВНИХ ДУМ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ В ОСТРОЗЬКОМУ ПОВІТІ ВОЛИНСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ	233
Переходько Наталія ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄВРЕЙСЬКИХ МЕДИЧНИХ ОСЕРЕДКІВ У РІВНОМУ В МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД (1921–1939 рр.)	235
Михальчук Роман РЕЄСТРАЦІЯ ТА ІДЕНТИФІКАЦІЯ ЄВРЕЇВ РІВНЕНЩИНИ ЯК ПІДГОТОВЧИЙ ЕТАП У ВИРІШЕННІ «ЄВРЕЙСЬКОГО ПИТАННЯ»	237
Кравчук Дмитро МЕМУАРИ ЯК ДЖЕРЕЛО ДЛЯ ВИВЧЕННЯ РАДЯНСЬКОГО ПАРТИЗАНСЬКОГО РУХУ НА РІВНЕНЩИНІ У 1941-1944 рр.	241
Булига Ірина ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У ХРИСТІЯНСЬКИХ КОНФЕСІЯХ ВОЛИНИ ПІД ВПЛИВОМ РЕЛІГІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НАЦИСТСЬКОЇ ВЛАДИ	244
Доброчинська Валентина ДІЯЛЬНІСТЬ ТОВАРИСТВА «ЖІНОЧА СЛУЖБА УКРАЇНІ» НА ВОЛИНІ У ПЕРІОД ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	246
Мухаровська Анна ЛЮДСЬКІ ВТРАТИ М. РІВНОГО У ВЕЛИКІЙ ВІТЧИЗНЯНІЙ ВІЙНІ	249
Павлюк Олена РЕПРЕСИВНА ПОЛІТИКА СОВЕТСЬКОЇ ВЛАДИ НА ТЕРИТОРІЇ РІВНЕНЩИНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ 40-Х ПОЧАТКУ 50-Х РР. XX СТ.	252
Ісічук Тетяна ВПЛИВ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ НА КОНФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК РІВНЕНЩИНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ 40 – ПОЧАТКУ 60-Х РР. XX СТ.	254
Чура Василь РІВНЕНСЬКИЙ ОБКОМ КПУ В УМОВАХ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНОГО ВІДРОДЖЕННЯ НАПРИКІНЦІ 80-Х РР. XX СТ.	257
Біляковський Петро ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ЗАСУХИ В НАРОДНИХ УЯВЛЕННЯХ ВОЛИНЯН (НА МАТЕРІАЛАХ ПОЛЬОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ 2005-2008 рр.)	259
РОЗДІЛ IV. ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО, ІСТОРИОГРАФІЯ ТА СПЕЦІАЛЬНІ ІСТОРИЧНІ ДИСЦИПЛІНИ	
Вашук Дмитро МІСТО РІВНЕ У ДОКУМЕНТАХ ЛИТОВСЬКОЇ МЕТРИКИ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ 29-Ї КНИГИ ЗАПИСІВ)	262
Безпалько Владислав ШЛЯХЕТСЬКИЙ МАЄТОК НА ВОЛИНІ ОСТАННЬОЇ ЧВЕРТІ XVI СТ. У СВІТЛІ ФІСКАЛЬНО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ	265
Гончар Ольга НА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОМУ ПЕРЕХРЕСТІ (МИКОЛА КОСТОМАРОВ ТА МАРКО КРОПИВНИЦЬКИЙ)	266

Березовський Олег УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ПАРТІЯ В ДОРАДЯНСЬКІЙ ІСТОРИОГРАФІІ	268
Сова Андрій ПЕЧАТКИ ПЛАСТОВИХ КУРЕНІВ НА ВОЛИНІ У 1920-х рр.	270
Долганов Петро УКРАЇНСЬКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ НАЦІОНАЛІЗМ НА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД: ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ	273
Постельжук Олександр КОНЦЕПТ УГОДОВСТВА У ПРАЦЯХ СУЧАСНИКІВ МІЖВОЄННОЇ ДОБИ	278
Багрій Тетяна СУЧАСНА ЧЕСЬКА ІСТОРИЧНА НАУКА ПРО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ МІЖВОЄННОЇ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ (1918 – 1938 рр.).	281
Дебенко Василь, Кобильник Роман АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ВІДНОСИН ХХ СТОЛІТТЯ В СУЧАСНІЙ РОСІЙСЬКІЙ ІСТОРИОГРАФІІ	284
Бунечко Сергій НАЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПОЛЬЩІ 1918–1939: ЗАХІДНА ІСТОРИОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ	286
Рябчикова Фаїна ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МУЗЕЙНИХ ЗАКЛАДІВ У НАУКОВОМУ ДОРОБКУ В. КРАВЧЕНКА (1920–1931 рр.)	289
Ладига Олександр СУЧАСНА ІСТОРИОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ УЧАСТІ СЛОВАЦЬКИХ ВІЙСЬК У БОЯХ НА СХІДНОМУ ФРОНТІ (1941 – 1944 рр.)	292
Нечипорук Олена О. М. АПАНОВИЧ: «БЕРЕГІНЯ КОЗАЦЬКОЇ СЛАВИ»	294
Jusupović Adrian AUTORYTET W TEKŚCIE HISTORYCZNYM	296
Науменко Мирослава УКРАЇНСЬКО-АЗЕРБАЙДЖАНСЬКЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У ПЕРІОД НЕЗАЛЕЖНОСТІ (СТУПІНЬ НАУКОВОЇ РОЗРОБЛЕНОСТІ ПРОБЛЕМИ)	298
Осаволюк Юлія СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ГРУШЕВСЬКІАНА (ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ)	301
Циганчук Анатолій, Циганчук Ксенія ПРО ІСТОРИЧНУ СВІДОМІСТЬ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	304
Полович Олег ІСТОРІЯ ПОВСЯКДЕННОСТІ ЯК ПРОГРЕСИВНИЙ НАПРЯМ ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ	306
Білявцева Ольга УКРАЇНСЬКЕ ПРАВОСЛАВ'Я ЯК ОБ'ЄКТ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	308
Грипич Світлана СПІВПРАЦЯ МАЛОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ (РІВНЕНСЬКА ФІЛІЯ) ІЗ НАУКОВОЮ БІБЛІОТЕКОЮ РДГУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПЕРШОЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ЛІТНЬОЇ ШКОЛИ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА	311
Троян Сергій НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШИНИ У МІЖДЕРЖАВНИХ ВІДНОСИНАХ : СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ІСТОРИЧНА ВІЗІЯ	313
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	314
ЗМІСТ	317

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВІТЧИЗНЯНОЇ ТА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

Наукові записки РДГУ

Випуск 22

Відповідальність за достовірність і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей несуть автори опублікованих матеріалів та їх наукові керівники. Думки авторів статей з позицією редколегії можуть не співпадати.

Відповідальний за підготовку збірника до видання – **В.М. Шеретюк**

Комп'ютерна верстка – **В. Б. Самсонюк, В. Ю. Кравчук**

Обкладинка – **Г. В. Волохов**

Підписано до друку 25.11.2011 р. Папір офсетний. Гарнітура Arial Narrow.
Наклад 300. Обліково-видавничих аркушів 31,7. Замовлення №108/1

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
ПП Самборський І.О.
33028, м. Рівне, вул. Толстого, 3, тел. (0362) 22-41-20

А–43 **Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії:** Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 22. – Рівне: РДГУ, 2011. – 324 с.

ББК 63.3(4Укр)
УДК 94(477)

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2011